

॥ २९ ॥ इति अनुशासनपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्ये सप्तदशाधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११७ ॥ ॥ ३ ॥ ॥ ३ ॥ शुभेन येन न मुससेत न्यमैव कर्म ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ तिर्यगा इत्य
त्र वर्णलोपार्थः सिद्धा इत्यर्थः धर्मोऽपि मनुष्येषु मूढेषु कामार्थः काम्य एवास्ति न तु निष्कामः एवं गुणा अपि कामार्था एव ॥ ४ ॥ वागितिकर्मणि षष्ठो वागादिहीनं बुधमबुधं वा जीवंतं न रं किं हास्यति किं त्यक्ष्य

कर्मणा पुनरेवाहं सुखमागामिलक्षये ॥ तच्छ्रोतुमहमिच्छामित्वत्तः श्रेयस्तपोधन ॥ २९ ॥ इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि अनुशास० दानधर्मकी
टोपाख्याने सप्तदशाधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११७ ॥ ॥ ॥ व्यास उवाच शुभेन कर्मणा यद्वै तिर्यग्योनौ न मुत्स्यसे ॥ ममैव कीटतत्कर्म येन त्वं न
प्रमुत्स्यसे ॥ १ ॥ अहं त्वां दर्शनादेव तारयामि तपोबलात् ॥ तपोबलाद्विबलवद्बलमन्यन्न विद्यते ॥ २ ॥ जानामि पापैः स्वरुतैर्गतं त्वां कीटकीटतां ॥ अवाप्स्यसि पुन
र्धर्मधर्मं तु यदि मन्यसे ॥ ३ ॥ कर्मभूमि कृतं देवाभुंजते तिर्यगाश्च ये ॥ धर्मोऽपि हि मनुष्येषु कामार्थश्च तथा गुणाः ॥ ४ ॥ वाग्बुद्धिपाणिपादैश्च व्यपेतस्य विपश्चि
तः ॥ किं हास्यति मनुष्यस्य मंदस्यापि हि जीवतः ॥ ५ ॥ जीवन् हि कुरुते पूजां विप्रायः शशिसूर्ययोः ॥ ब्रुवन्नपि कथां पुण्यां तत्र कीटत्वमेष्यसि ॥ ६ ॥ गुणभूतानि
भूतानि तत्र त्वमुपभोक्ष्यसे ॥ तत्र ते हं विनेष्यामि ब्रह्मत्वं यत्र वैष्यसि ॥ ७ ॥ स तथेति प्रतिश्रुत्य कीटो वर्त्मन्यतिष्ठत ॥ शकटो ब्रजं श्वसुमहानागतश्च यदृच्छया ॥
॥ ८ ॥ चक्राक्रमेण भिन्नश्च कीटः प्राणान्मुमोच ह ॥ संभूतः क्षत्रियकुले प्रसादादमि तौ जसः ॥ ९ ॥ तमृषिं द्रष्टुमगमत्सर्वास्वन्यासु योनिषु ॥ श्वाविद्रोधावराहा
णां तथैव मृगपक्षिणां ॥ १० ॥ श्वपाकशूद्रवैश्यानां क्षत्रियाणां च योनिषु ॥ सकीट एव माभाष्य ऋषिणा सत्यवादिना ॥ प्रतिस्मृत्याथ जग्राह पादौ मूर्ध्नि कृतां
जलिः ॥ ११ ॥ कीट उवाच इदं तदतुलं स्थानमीप्सितं दशभिर्गुणैः ॥ यदहं प्राप्य कीटत्वमागतो राजपुत्रतां ॥ १२ ॥ वहंति मामतिबलाः कुंजरा हेममा
लिनः ॥ स्यंदनेषु च कांबोजायुक्ताः परमवाजिनः ॥ १३ ॥ उष्ट्राश्च तरयुक्तानि यानानि च वहंति मां ॥ सर्वांधवः सहामात्यश्चाश्वामिपिशितौदनम् ॥ १४ ॥
गृहेषु स्वनिवासेषु सुखेषु शयनेषु च ॥ वराहैषु महाभाग स्वपामि च सुपूजितः ॥ १५ ॥ सर्वेष्वपररात्रेषु सूतमागधबंदिनः ॥ स्तुवंति मां यथा देवामहेन्द्रं प्रियवा
दिनः ॥ १६ ॥ प्रसादात्सत्यसंधस्य भवतो मिततेजसः ॥ यदहं कीटतां प्राप्य संप्राप्तो राजपुत्रतां ॥ १७ ॥

तिन किमपि सर्वैः पुरुषार्थैरयं त्यक्त इत्यर्थः ॥ ५ ॥ जीवन् हीति हे कीटयत्र विप्रायस्तत्र त्वमेष्यसि ॥ ६ ॥ गुणेति तत्र विप्रत्वे त्वं भूतानि भोक्ष्यसे तत्र योनौ ते तुभ्यं अहं ब्रह्म विनेष्यामि ब्रह्म विद्यां दास्यामि यत्र
वा त्वं एष्यसि वांच्छसितं त्वानेप्यामीति योजना ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ स इति यत्र यत्र गंतुं मनसा इच्छितवान् तत्र तत्र ऋषिमेव दर्शेत्यर्थः ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥